ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 19ης Νοεμβρίου 1992 *

Κύριε Προεδρε,
Κύριοι δικαστες,

1. Με την υπό κρίση υπόθεση τίθεται για πρώτη φορά το ζήτημα των κυρώσεων για τις παραβάσεις των διατάξεων της Συνθήκης Ευρατόμ (στο εξής: Συνθήκη) σχετικά με τον έλεγχο διασφαλίσεως. Η προσφυγή έχει ασκηθεί βάσει του άρθρου 146 της Συνθήκης από την Advanced Nuclear Fuels GmbH η οποία ζητεί την ακύρωση των δύο αποφάσεων της Επιτροπής με τις οποίες της επιβλήθηκε ποινή σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1. Η προσφεύγουσα κατασκευάζει πυρηνικά καύσιμα στο εργοστάσιό της στο Lingen, Ems, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, και είναι θυγατρική εταιρίας με έδρα το Richland, Ουάσιγκτον (Ηνωμένες Πολιτείες). Στη συνέχεια των προτάσεών μου, θα αναφέρομαι στις δύο αυτές εταιρίες ονομάζοντάς τες, αντίστοιχα, ANF-Lingen και ANF-Richland. Μέχρι τις 28 Ιανουαρίου 1987, η ANF-Lingen ήταν καταχωρημένη υπό την επωνυμία Exxon Nuclear GmbH. Αιτία της διαφοράς αποτελεί ένα περιστατικό που συνέβη τον Μάιο του 1990, οπότε πυρηνικά υλικά εξήχθησαν εξ απροσεξίας από τη Γερμανία προς τις Ηνωμένες Πολιτείες (στο εξής: συμβάν).

2. Σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, της Συνθήκης σε περίπτωση παραβάσεως από πρόσωπα ή επιχειρήσεις των υποχρεώσεων που τους επιβάλλονται από το κεφάλαιο VII του δεύτερου τίτλου της ίδιας Συνθήκης, η Επιτροπή δύναται να τους επιβάλει τις εξής κυρώσεις:

«(...) κατά σειρά βαρύτητος:

α) η προειδοποίηση·

β) η στέρηση ειδικών πλεονεκτημάτων, όπως οικονομική συνδρομή ή τεχνική βοήθεια·

γ) η θέση της επιχειρήσεως, για χρονικό διάστημα κατ' ανώτατο όριο τεσσάρων μηνών, υπό τη διοίκηση προσώπου ή συλλογικού οργάνου που ορίζεται διά κοινής συμφωνίας μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους στο οποίο υπάγεται η επιχείρηση·

δ) η ολική ή μερική αφαίρεση αρχικών υλικών ή ειδικών σχασίμων υλικών.»

3. Οι προσβαλλόμενες στην υπό κρίση υπόθεση αποφάσεις είναι οι εξής:

1) η απόφαση 90/413/Ευρατόμ της Επιτροπής, της 1ης Αυγούστου 1990, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 83 της Συνθήκης Ευρατόμ (ΕΕ 1990, L 209, σ. 27), και

2) η απόφαση 90/465/Ευρατόμ της Επιτροπής, της 20ής Αυγούστου 1990, σχετικά με τον ορισμό του συλλογικού οργάνου

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

στο οποίο θα ανατεθεί η εκτέλεση της αποφάσεως 90/413/Ευρατόμ (ΕΕ 1990, L 241, σ. 14).

Με την απόφαση της 1ης Αυγούστου 1990 η ANF-Lingen ετέθη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 83, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της Συνθήκης, όσον αφορά ένα μέρος της εκμεταλλεύσεώς της, υπό τον έλεγχο ενός συλλογικού οργάνου διοικητών για περίοδο τεσσάρων μηνών, ενώ με την απόφαση της 20ής Αυγούστου 1990 ορίστηκαν οι τρεις σχετικοί διοικητές και καθορίστηκε η περίοδος αποστολής τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η πρώτη απόφαση είναι αυτή που αποτελεί κατ' ουσίαν το αντικείμενο της αμφισβητήσεως· αν η απόφαση αυτή ακυρωθεί και η δεύτερη απόφαση θα ακολουθήσει την τύχη της. Κατά συνέπεια, στη συνέχεια των προτάσεών μου, θα αναφέρομαι απλώς στην «προσβαλλομένη απόφαση» εννοώντας την απόφαση της 1ης Αυγούστου 1990.

4. Η ANF-Lingen υποστηρίζει ότι η αμφισβητουμένη απόφαση στερείται νομιμότητας, στηρίζει δε το συμπέρασμά της αυτό σε τρεις λόγους, οι οποίοι προβάλλονται κατά τρόπο εναλλακτικό όσον αφορά τη σχέση του επόμενου προς τον προηγούμενό του. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι:

1) το συμβάν δεν στοιχειοθετεί καμιά παράβαση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται από το κεφάλαιο VII·

2) η κύρωση στερείται νομιμότητας λόγω του ότι κατά τον χρόνο της επιβολής της είχε ήδη παύσει οποιαδήποτε ενδεχόμενη παράβαση, και

3) έστω και αν μπορούσε να επιβληθεί μετά την παύση της παραβάσεως κύρωση σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχείο γ', η επιβληθείσα κύρωση είναι δυσανάλογη προς τις περιστάσεις.

Αν, αντιθέτως προς τους δύο πρώτους λόγους της προσφεύγουσας, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να επιβληθεί ποινή, η προσφεύγουσα ζητεί από το Δικαστήριο να υποκαταστήσει την επιβληθείσα από την Επιτροπή κύρωση από την λιγότερο αυστηρή κύρωση της προειδοποιήσεως, κατ' εφαρμογή του άρθρου 83, παράγραφος 1, στοιχείο α'. Πρέπει να σημειωθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 144 της Συνθήκης, το Δικαστήριο έχει πλήρη δικαιοδοσία όσον αφορά, ιδίως, τις κυρώσεις που επιβάλλονται βάσει του άρθρου 83 της Συνθήκης και μπορεί, ως εκ τούτου, να τροποποιεί τις κυρώσεις, όποιες κι αν είναι, που επιβάλλει η Επιτροπή.

5. Στη συνέχεια των προτάσεών μου, θα εκθέσω, πρώτον, με περισσότερες λεπτομέρειες, τις ασκούσες επιρροή κοινοτικές διατάξεις και κατόπιν θα ασχοληθώ με το συμβάν και τα επακόλουθά του. Εν συνεχεία, θα εξετάσω το ζήτημα αν η αντίδραση της Επιτροπής ήταν δικαιολογημένη.

Οι κοινοτικές διατάξεις

6. Το κεφάλαιο VII (άρθρα 77 έως 85) του δεύτερου τίτλου της Συνθήκης τιτλοφορείται «Έλεγχος διασφαλίσεως». Η εν λόγω διασφάλιση αφορά μάλλον την ασφάλεια των πυρηνικών υλικών και όχι την προστασία της υγείας η οποία αποτελεί το αντικείμενο χωριστού κεφαλαίου της Συνθήκης (κεφάλαιο III του δεύτερου τίτλου).

7. Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο ε', της Συνθήκης, η Κοινότητα οφείλει να εγγυάται, διά των καταλλήλων ελέγχων, ότι τα πυρηνικά υλικά δεν χρησιμοποιούνται για σκοπούς διαφόρους από εκείνους για τους οποίους προορίζονται, ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι δυνάμει του άρθρου 60 της

Συνθήκης οι χρήσεις των υλικών πρέπει να δηλώνονται στον Οργανισμό Εφοδιασμού της Ευρατόμ. Κατά συνέπεια, το άρθρο 77 ορίζει ότι:

«Η Επιτροπή οφείλει να βεβαιώνεται, σύμφωνα με τους όρους του παρόντος κεφαλαίου, ότι στις επικράτειες των κρατών μελών:

α) τα μεταλλεύματα, τα αρχικά υλικά και τα ειδικά σχάσιμα υλικά δε χρησιμοποιούνται κατά τρόπο διάφορο από αυτόν που έχουν δηλώσει οι καταναλωτές τους·

β) τηρούνται οι διατάξεις περί εφοδιασμού και όλες οι ειδικές υποχρεώσεις σχετικά με τον έλεγχο, που ανέλαβε η Κοινότητα με συμφωνία που συνήφθη με τρίτο κράτος ή διεθνή οργανισμό.»

Οι όροι «μεταλλεύματα», «αρχικά υλικά» και «ειδικά σχάσιμα υλικά» προσδιορίζονται στο άρθρο 197 της Συνθήκης· στα «ειδικά σχάσιμα υλικά» περιλαμβάνεται, κυρίως, κάθε προϊόν που περιέχει εμπλουτισμένο ουράνιο. Πρέπει να σημειωθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 86 της Συνθήκης, όλα τα ειδικά σχάσιμα υλικά που παράγονται ή εισάγονται από κράτος μέλος, πρόσωπο ή επιχείρηση και υπόκεινται στον προβλεπόμενο από το κεφάλαιο VII έλεγχο διασφαλίσεως αποτελούν ιδιοκτησία της Κοινότητας.

8. Σύμφωνα με το άρθρο 78, όποιος εκμεταλλεύεται ορισμένους τύπους εγκαταστάσεων υποχρεούται να δηλώσει στην Επιτροπή τα βασικά τεχνικά χαρακτηριστικά της εγκαταστάσεως κατά το μέτρο που η γνώση τους είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση των σκοπών του άρθρου 77, ενώ η Επιτροπή οφείλει, για τον ίδιο σκοπό, να εγκρίνει τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη χημική επεξεργασία των ακτινοβοληθέντων υλικών. Σύμφωνα με το άρθρο 79:

«Η Επιτροπή απαιτεί την τήρηση και υποβολή καταστάσεων δραστηριότητος για να καταστεί δυνατή η λογιστική παρακολούθηση των μεταλλευμάτων, των αρχικών υλικών και των ειδικών σχασίμων υλικών που εχρησιμοποιήθησαν ή παρήχθησαν. Το ίδιο ισχύει και για τη μεταφορά των αρχικών υλικών και των ειδικών σχασίμων υλικών

(...)

Η φύση και η έκταση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου ορίζονται με κανονισμό που ορίζεται από την Επιτροπή και εγκρίνεται από το Συμβούλιο».

Το άρθρο 81 παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία να αποστέλλει επιθεωρητές στις επικράτειες των κρατών μελών. Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 81, οι επιθεωρητές αυτοί έχουν ανά πάσα στιγμή πρόσβαση:

«σε όλους τους τόπους, σε όλα τα στοιχεία πληροφορήσεως και σε όλα τα πρόσωπα, τα οποία ως εκ του επαγγέλματός τους ασχολούνται με υλικά, εξοπλισμούς ή εγκαταστάσεις που υπόκεινται στον έλεγχο ο οποίος προβλέπεται στο παρόν κεφάλαιο, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για τον έλεγχο των μεταλλευμάτων, των αρχικών υλικών και των ειδικών σχασίμων υλικών και για την εξασφάλιση της τηρήσεως των διατάξεων του άρθρου 77 (...)».

Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 82, οι επιθεωρητές έχουν την εξουσία να ζητούν και να ελέγχουν τα λογιστικά στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 79 και να αναφέρουν στην Επιτροπή κάθε παράβαση. Δυνάμει του τρίτου εδαφίου του άρθρου 82, η Επιτροπή έχει την εξουσία να απευθύνει στα κράτη μέλη οδηγίες με τις οποίες να τα υποχρεώνει να λαμβάνουν μέτρα προκει-

μένου να παύει κάθε διαπιστωθείσα παράβαση. Στην ανωτέρω παράγραφο 2 έχει ήδη μνημονευθεί το άρθρο 83, το οποίο επιτρέπει στην Επιτροπή να επιβάλλει κυρώσεις σε πρόσωπα ή επιχειρήσεις σε περίπτωση παραβάσεως των υποχρεώσεων που τους έχουν επιβληθεί από το κεφάλαιο VII.

9. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων του κεφαλαίου VII αναθεωρήθηκαν και κωδικοποιήθηκαν με τον κανονισμό (Ευρατόμ) 3227/76 της Επιτροπής, της 19ης Οκτωβρίου 1976, περί εφαρμογής των διατάξεων για τον έλεγχο διασφαλίσεων της Ευρατόμ (ΕΕ ειδ. έκδ. 12/001, σ. 148) (στο εξής: κανονισμός). Καίτοι μόνο το άρθρο 79 της Συνθήκης παρέχει στην Επιτροπή ρητώς την εξουσία θεσπίσεως κανονισμού, ο κανονισμός 3227/76 στηρίζεται στα άρθρα 77, 78, 79 και 81.

10. Το πρώτο μέρος (άρθρα 1 έως 8) του κανονισμού αφορά τη δήλωση των τεχνικών χαρακτηριστικών των εγκαταστάσεων και τη θέσπιση ως προς αυτές ειδικών διατάξεων διασφαλίσεως. Τα άρθρα 1 έως 5 αφορούν τη δήλωση των χαρακτηριστικών και το άρθρο 6 τη γνωστοποίηση στην Επιτροπή ορισμένων άλλων στοιχείων. Σύμφωνα με το άρθρο 7, στηριζόμενη σ' αυτές τις δηλώσεις και γνωστοποιήσεις:

«η Επιτροπή ορίζει, σε ειδικές διατάξεις του ελέγχου διασφαλίσεων, τις πρακτικές διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες πρέπει τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα ή επιχειρήσεις να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους επί θεμάτων ελέγχου (...)

(...)

Οι ειδικές διατάξεις ελέγχου διασφαλίσεων καθορίζουν επίσης (...) τις συνθήκες υπό τις οποίες απαιτείται να γίνεται εκ των προτέρων γνωστοποίηση των αποστολών και παραλαβών πυρηνικών υλικών».

Σύμφωνα με το άρθρο 8, οι ειδικές διατάξεις ελέγχου διασφαλίσεων που αναφέρονται στο άρθρο 7 καθορίζονται με ατομική απόφαση της Επιτροπής κατόπιν διαβουλεύσεως με το ενδιαφερόμενο πρόσωπο ή επιχείρηση καθώς και με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος. Όσον αφορά την περίπτωση της ANF-Lingen, οι ειδικές διατάξεις ελέγχου διασφαλίσεως που ίσχυαν κατά τον χρόνο του συμβάντος είχαν θεσπιστεί με απόφαση της Επιτροπής, της 5 Ιουνίου 1985. Κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, η Επιτροπή κατέθεσε αντίγραφο της αποφάσεως αυτής.

11. Το δεύτερο μέρος (άρθρα 9 έως 23) του κανονισμού αναφέρεται στα συστήματα λογιστικής καταχωρήσεως και ελέγχου των πυρηνικών υλικών, συστήματα των οποίων η εφαρμογή επιβάλλεται από το άρθρο 79 της Συνθήκης, ενώ το τρίτο μέρος (άρθρα 24 έως 28) αφορά τις προηγούμενες γνωστοποιήσεις που απαιτούνται σε περίπτωση εξαγωγής ή εισαγωγής αρχικών υλικών ή ειδικών σχασίμων υλικών με προορισμό ή προέλευση τρίτο κράτος.

12. Στο άρθρο 1 της προσβαλομένης αποφάσεως γίνεται μνεία της παραβάσεως των άρθρων 10 και 11 του κανονισμού καθώς και του άρθρου 24 του ίδιου κανονισμού σε συνδυασμό με την παράγραφο 1.3.2 των «ειδικών διατάξεων ελέγχου διασφαλίσεως» που εφαρμόζονται στην ANF-Lingen. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή βεβαίωσε ότι η αναφορά, με το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στην παράγραφος 3.1.2 των διατάξεων αυτών οφείλεται σε τυπογραφικό λάθος, ενώ ορθή είναι η αναφορά που γίνεται, με τις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως, στην παράγραφο 1.3.2.

13. Πρέπει πρώτον να σημειωθεί ότι το άρθρο 9 του κανονισμού ορίζει ότι:

«Τα πρόσωπα και οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 τηρούν ένα σύστημα λογιστικής και ελέγχου των πυρηνικών υλικών. Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει λογιστικές καταστάσεις και καταστάσεις λειτουργίας και ειδικότερα πληροφορίες για τις ποσότητες, τη φύση, τη μορφή και τη σύνθεση των υλικών αυτών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 [το οποίο περιλαμβάνει λεπτομερείς κανόνες σχετικά με τις γνωστοποιήσεις και τις καταστάσεις], τον τόπο στον οποίο ευρίσκονται, τις ειδικές υποχρεώσεις ελέγχου διασφαλίσεως και τη χρήση για την οποία τα υπόχρεα πρόσωπα ή επιχειρήσεις έχουν δηλώσει ότι προορίζουν τα υλικά αυτά (...).»

Σύμφωνα με το άρθρο 10:

«Οι λογιστικές καταστάσεις αναφέρουν για κάθε ζώνη ισολογισμού υλικών [έννοια προσδιοριζόμενη στο άρθρο 36 του κανονισμού]:

α) όλες τις μεταβολές του αποθέματος κατά τρόπο ώστε να καθίσταται δυνατός ο προσδιορισμός του λογιστικού αποθέματος σε κάθε στιγμή·

(...)».

Σύμφωνα με το άρθρο 11:

«Οι καταστάσεις λειτουργίας περιλαμβάνουν για κάθε ζώνη ισολογισμού υλικών, εφόσον συντρέχει λόγος:

α) τα στοιχεία λειτουργίας που χρησιμοποιούνται για να προσδιοριστούν οι μεταβολές των ποσοστήτων και της συνθέσεως των πυρηνικών υλικών.

(...).»

Σύμφωνα με το άρθρο 36, στοιχείο ιη', ως «ζώνη ισολογισμού υλικών» νοείται μία περιοχή στην οποία οι συνθήκες είναι τέτοιες ώστε μπορεί να προσδιοριστεί ο ισολογισμός υλικών, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 36, στοιχείο ιγ', ως «λογιστικό απόθεμα» μιας ζώνης ισολογισμού υλικών νοείται το αλγεβρικό άθροισμα του πραγματικού αποθέματος που προσδιορίζεται από την πλέον πρόσφατη απογραφή και από όλες τις μεταβολές αποθέματος οι οποίες προέκυψαν με την απογραφή αυτή.

14. Το άρθρο 24 ορίζει:

«α) τα πρόσωπα και οι επιχειρήσεις, που αναφέρονται στο άρθρο 1, γνωστοποιούν εκ των προτέρων στην Επιτροπή κάθε εξαγωγή αρχικών υλικών ή ειδικών σχασίμων υλικών προς τρίτο κράτος (...)

(...)

Πάντως αυτές οι εκ των προτέρων γνωστοποιήσεις απαιτούνται μόνο:

i) όταν η αποστολή υπερβαίνει ένα ενεργό χιλιόγραμμο·

ii) όταν αυτό επιβάλλεται από τις σχετικές διατάξεις του ελέγχου διασφαλίσεων που αναφέρονται στο άρθρο 7, σε περιπτώσεις εγκαταστάσεων που μεταβιβάζουν συνήθως σημαντικές συνολικές ποσότητες υλικών προς το ίδιο κράτος, ακόμα και αν καμιά αποστολή δεν υπερβαίνει ένα ενεργό χιλιόγραμμο».

Τέλος, στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως μνημονεύεται επίσης παράβαση του άρθρου 32, σύμφωνα με το οποίο:

«Κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που μεταφέρει στις επικράτειες των κρατών μελών αρχικά υλικά ή ειδικά σχάσιμα υλικά ή κατέχει προσωρινά τα υλικά αυτά, κατά τη διάρκεια μιας μεταφοράς, δύναται να παραλαμβάνει ή να παραδίδει αυτά μόνον έναντι αποδείξεως η οποία έχει υπογραφεί και χρονολογηθεί δεόντως (...).»

Είναι ωστόσο σαφές ότι η διάταξη αυτή αφορά αποκλειστικά τις υποχρεώσεις των μεταφορέων ή των προσώπων που κατέχουν προσωρινώς υλικά· στην πραγματικότητα, με την προσβαλλομένη απόφαση δεν προβάλλεται καμιά παράβαση του άρθρου 32 εκ μέρους της ίδιας της ANF-Lingen.

15. Όπως έχω ήδη αναφέρει, οι ειδικές διατάξεις ελέγχου διασφαλίσεων που ισχύουν για την ANF-Lingen θεσπίστηκαν με απόφαση της Επιτροπής της 5ης Ιουνίου 1985 με την οποία αντικαταστάθηκε η προηγούμενη απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 1980. Στο παράρτημα της αποφάσεως αυτής καθορίζονται, σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού, οι πρακτικές λεπτομέρειες σύμφωνα με τις οποίες η ANF-Lingen οφείλει να συμμορφώνεται προς τις σχετικές με τον έλεγχο διασφαλίσεων απαιτήσεις που επιβάλλονται από τη Συνθήκη, το περιεχόμενο των επιβαλλομένων από το άρθρο 6 ανακοινώσεων καθώς και τις περιστάσεις υπό τις οποίες απαιτείται προηγούμενη γνωστοποίηση για την αποστολή και τη λήψη πυρηνικών υλικών. Όσον αφορά τις τελευταίες αυτές περιστάσεις, η παράγραφος 1.3.2 του παραρτήματος επιβάλλει την προηγούμενη γνωστοποίηση των εξαγωγών που προορίζονται προς τρίτο κράτος ακόμα και σε περίπτωση που αυτές δεν υπερβαίνουν το ένα ενεργό χιλιόγραμμο σύμφωνα με το άρθρο 24, στοιχείο α', του κανονισμού (το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τις εξαγωγές σύμφωνα με το άρθρο 25, στοιχείο α'). Η έννοια του «ενεργού χιλιογράμμου» πυρηνικών υλικών προσδιορίζεται στο άρθρο 36, στοιχείο ιε', του κανονισμού. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση εξαγωγή δεν υπερέβη την ποσότητα αυτή. Η παράγραφος 2.1 του παραρτήματος χαρακτηρίζει την ANF-Lingen ως «ζώνη ισολογισμού υλικών» και η παράγραφος 2.2 διασαφηνίζει τα κύρια σημεία μετρήσεως για τον καθορισμό της ροής των αποθεμάτων των πυρηνικών υλικών σύμφωνα με το άρθρο 7, στοιχείο α, του κανονισμού. Η παράγραφος 3 επιβάλλει λεπτομερείς υποχρεώσεις σχετικά με τις λογιστικές καταστάσεις και τις καταστάσεις λειτουργίας των οποίων τα άρθρα 10 και 11 του κανονισμού επιβάλλουν την τήρηση, ενώ οι επόμενες περιλαμβάνουν λεπτομέρειες σχετικά με τις εκθέσεις, τις διαδικασίες καταρτίσεως των πραγματικών απογραφών και τη λήψη δειγμάτων για τις ανάγκες ελέγχου (βλ. άρθρο 7, στοιχεία β' έως ε', του κανονισμού).

16. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι απορρέουσες από τις προαναφερθείσες διατάξεις υποχρεώσεις μπορούν επίσης να επιβάλλονται μέσω εθνικών νόμων ή ρυθμίσεων του ενδιαφερομένου κράτους μέλους· σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 3, της Συνθήκης η Επιτροπή έχει την εξουσία να απευθύνει στα κράτη μέλη κάθε σύσταση σχετικά με τέτοιες εθνικές διατάξεις. Στην περίπτωση της Γερμανίας, οι ισχύουσες τώρα εθνικές διατάξεις περιλαμβάνονται στην Atomgesetz της 23ης Δεκεμβρίου 1959 (όπως τροποποιήθηκε στις 15 Ιουλίου 1985, BGBl. I, σ. 1565). Για την εκμετάλλευση μιας εγκαταστάσεως μεταποιήσεως πυρηνικών υλικών απαιτείται, δυνάμει του άρθρου 7 της Atomgesetz, άδεια, η δε εκμετάλλευση αυτή υπόκειται σε έλεγχο δυνάμει του άρθρου 19. Το άρθρο 19, παράγραφος 3, επιτρέπει στις εποπτεύουσες αρχές να εκδίδουν εκτελεστικές οδηγίες, όσον αφορά ειδικότερα τις σχετικές με άδειες προϋποθέσεις. Επομένως, στην πράξη, οι εσωτερικές διατάξεις εκμεταλλεύσεως που διέπουν τις διαδικασίες ελέγχου διασφαλίσεως σε μια

εγκατάσταση θεσπίζονται υπό τον έλεγχο της εθνικής ελεγκτικής αρχής η οποία μπορεί, επίσης, να απαιτεί την περιοδική τους τροποποίηση. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, αρμόδια εθνική αρχή είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Κάτω Σαξωνίας: Όπως θα φανεί στη συνέχεια, το υπουργείο έκανε χρήση, στις 23 Μαΐου 1990, της εξουσίας που του παρέχει το άρθρο 19, παράγραφος 3, για να απευθύνει οδηγίες στην ANF-Lingen.

17. Όπως φαίνεται, οι διαδικασίες ελέγχου διασφαλίσεως στις πυρηνικές εγκαταστάσεις στο εσωτερικό της Κοινότητας μπορούν να ρυθμίζονται σε τρία διαφορετικά επίπεδα. Πρώτον, το κεφάλαιο VII του δεύτερου τίτλου της Συνθήκης και ο εκτελεστικός του κανονισμός επιβάλλουν γενικές υποχρεώσεις στα πρόσωπα και τις επιχειρήσεις. Δεύτερον, η Επιτροπή θεσπίζει, σύμφωνα με το άρθρο 8 του κανονισμού, ειδικές διατάξεις ελέγχου οι οποίες επιβάλλουν υποχρεώσεις σχετικά με συγκεκριμένες εγκαταστάσεις. Τέλος οι εθνικές αρχές ελέγχου διατηρούν την αρμοδιότητά τους να επιβάλλουν τις δικές τους απαιτήσεις ελέγχου εφόσον αυτές συμβιβάζονται με τους σκοπούς της Συνθήκης· πράγματι, το άρθρο 192 της Συνθήκης τους επιβάλλει να ενεργούν κατ' αυτόν τον τρόπο στο μέτρο που κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της εκπληρώσεως των απορρεουσών από τη Συνθήκη υποχρεώσεων ή για τη διευκόλυνση της εκπληρώσεως της αποστολής της Επιτροπής.

Το συμβάν και τα επακόλουθά του

18. Τα γεγονότα που προκάλεσαν το συμβάν, τα οποία και δεν αμφισβητούνται από τους διαδίκους, συνοψίζονται στο πρώτο μέρος της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως.

19. Για την πραγματοποίηση των παρασκευαστικών της δραστηριοτήτων, η ANF-Lingen λαμβάνει τακτικώς αποστολές πυρηνικών υλικών από την ANF-Richland. Στις 8 Μαΐου 1990 αφαιρέθηκε από το εργοστάσιό της στο Lingen ένα κιβώτιο από ένα από τα δύο δοχεία που βρίσκονταν σε δίσκο φόρτωσης ο οποίος περιείχε τέσσερα συνολικώς κιβώτια, δύο σε κάθε δοχείο, εμπλουτισμένου διοξειδίου ουρανίου. Μετά την ενέργεια αυτή, ο δίσκος φόρτωσης, ο οποίος περιελάμβανε πάντοτε τα τρία από τα τέσσερα κιβώτια, τοποθετήθηκε προσωρινώς σε ζώνη του εργοστασίου κείμενη πλησίον της ζώνης αποθηκεύσεως κενών δοχείων. Λόγω αμελείας, ο δίσκος δεν απεστάλη στην αποθήκη που προορίζεται για τα μη κενά δοχεία και, στις 11 Μαΐου 1990, τα δύο δοχεία που βρίσκονταν στον δίσκο φορτώθηκαν κατά λάθος, μαζί με ένα φορτίο κενών δοχείων με προορισμό το Richland μέσω Seattle. Ο επιστάτης που είχε αναλάβει τη φόρτωση αυτή διαπίστωσε ότι τα δοχεία του εν λόγω δίσκου έφεραν την ετικέττα «ραδιενεργό». Ωστόσο, πιστεύοντας ότι αποτελούσαν τμήμα του φορτίου κενών δοχείων, αντικατέστησε τις ετικέττες αυτές με άλλες που δήλωναν ότι τα δοχεία ήταν κενά. Τα δοχεία έφτασαν στο Richland στις 15 Μαΐου 1990, όπου και, κατόπιν ελέγχου ρουτίνας, διαπιστώθηκε η παρουσία πυρηνικών υλικών. Ο έλεγχος των σφραγίδων που είχαν επιτεθεί στα δοχεία απεκάλυψε ότι κανένα υλικό δεν είχε αφαιρεθεί κατά τη διάρκεια της μεταφοράς.

20. Η ANF-Lingen γνωστοποίησε το συμβάν στη διεύθυνση «Έλεγχος Διασφαλίσεως» της Επιτροπής, στις 16 Μαΐου 1990, και στον Οργανισμό Εφοδιασμού της Ευρατόμ, στις 17 Μαΐου 1990. Το εν λόγω συμβάν γνωστοποιήθηκε επίσης στο Υπουργείο Περιβάλλοντος της Κάτω Σαξωνίας, το οποίο και διενήργησε τη δική του έρευνα σχετικά με το συμβάν στο εργοστάσιο της προσφεύγουσας, στις 23 Μαΐου 1990. Την ίδια ημέρα, το εν λόγω Υπουργείο έδωσε στην προσφεύγουσα, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 3, της Atomgesetz, οδηγίες αναφορικά με τη σαφέστερη οροθέτηση της ζώνης αποθηκεύσεως των κενών δοχείων σε σχέση με τη ζώνη εκφορτώσεως καθώς και

με την τήρηση αυστηροτέρων κανόνων σχετικά με την αφαίρεση των ετικετών των δοχείων. Αμφότερα τα μέτρα αυτά επρόκειτο να ενσωματωθούν στις εσωτερικές διατάξεις εκμεταλλεύσεως της ANF-Lingen και να τεθούν αμέσως σε εφαρμογή. Κατά το ίδιο χρονικό σημείο, και εξ ιδίας πρωτοβουλίας, η προσφεύγουσα προέβη σε συμπληρωματικές βελτιώσεις των διαδικασιών ελέγχου διασφαλίσεως.

21. Στις 31 Μαΐου και την 1η Ιουνίου 1990 επιθεωρητές της Επιτροπής επισκέφθηκαν το εργοστάσιο της προσφεύγουσας. Όπως η Επιτροπή ανέφερε στο έγγραφό της της 29ης Ιουνίου 1990 προς την προσφεύγουσα, σκοπός της επιθεωρήσεως αυτής ήταν να ερευνηθεί αν τα τεχνικά χαρακτηριστικά της εγκαταστάσεως ήταν σύμφωνα προς αυτά που της είχαν προηγουμένως δηλωθεί, να ελεγχθεί το λογιστικό απόθεμα και να προσδιοριστεί το πραγματικό απόθεμα, καθώς και να διενεργηθούν ποσοτικοί έλεγχοι σ' ένα μέρος του πραγματικού αποθέματος και να διαπιστωθεί αν είχαν γίνει οι τυχόν ειδικοί έλεγχοι που προβλέπονται από συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και τρίτων κρατών. Με το ίδιο έγγραφο η Επιτροπή πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι, με βάση την έκθεση των επιθεωρητών της δεν ήταν βεβαία ως προς το ζήτημα αν, σχετικά με το επίμαχο συμβάν, τα εν λόγω σχάσιμα υλικά είχαν χρησιμοποιηθεί στο έδαφος της Κοινότητας μόνο για τους δηλωθέντες από τους χρήστες τους σκοπούς. Καθώς φαίνεται, με τη δήλωση αυτή, η Επιτροπή θέλησε να επισημάνει ότι το συμβάν την είχε εμποδίσει να εκπληρώσει την αποστολή που της έχει αναθέσει το άρθρο 77, στοιχείο α', της Συνθήκης (διάταξη που έχω ήδη αναφέρει στην ανωτέρω παράγραφο 7). Με το ίδιο έγγραφο, η Επιτροπή ισχυρίστηκε επίσης ότι το συμβάν συνιστούσε παράβαση των άρθρων 24, 10, στοιχείο α', 11, στοιχείο α', και 32 του κανονισμού.

22. Στις 4 και 6 Ιουλίου 1990 πραγματοποιήθηκε δεύτερη επίσκεψη των επιθεωρητών της Επιτροπής. Κατά τη δεύτερη αυτή επιθεώρηση, έγιναν συμπληρωματικοί έλεγχοι και, με έγγραφο της 1ης Αυγούστου 1990, η Επιτροπή πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι κατόπιν της πραγματοποιηθείσας επιθεωρήσεως δεν συνέτρεχε κανένας λόγος για τη διατύπωση ειδικών παρατηρήσεων εκ μέρους της Διευθύνσεώς της «Έλεγχος Ασφαλείας». Όπως η Επιτροπή διευκρίνισε στο υπόμνημά της αντικρούσεως, σκοπός της ανωτέρω φράσεως ήταν να δηλωθεί ότι η Επιτροπή ήταν επί του παρόντος βεβαία ότι το συμβάν αποτελούσε μεμονωμένη περίπτωση και ότι το πραγματικό απόθεμα αντιστοιχούσε τώρα, σε σημαντικό βαθμό, στο λογιστικό απόθεμα (βλ. επίσης το όγδοο εδάφιο του σημείου II.Γ της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως). Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή βεβαιώθηκε ότι δεν έλειπαν άλλα υλικά από τις εγκαταστάσεις της προσφεύγουσας. Όπως προανέφερα, την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση με την οποία επέβαλε την κύρωση της θέσεως υπό διοίκηση, σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της Συνθήκης. Με το άρθρο 2 της αποφάσεως αυτής, η ANF-Lingen ετέθη υπό διοίκηση για περίοδο τεσσάρων μηνών «αποκλειστικά για ό,τι αφορά θέματα που σχετίζονται με τον έλεγχο ασφαλείας του κεφαλαίου VII του δεύτερου τίτλου της Συνθήκης». Με τη μεταγενέστερη απόφαση της 20ής Αυγούστου 1990, ορίστηκε συλλογικό όργανο από τρεις διοικητές και καθορίστηκαν οι ημερομηνίες ενάρξεως και λήξεως της περιόδου της διοίκησεώς τους (από 21 Αυγούστου έως 21 Δεκεμβρίου 1990).

23. Πριν της επιβληθεί η κύρωση αυτή, η ANF-Lingen ανέπτυξε τις απόψεις της στο πλαίσιο ακροάσεως που έγινε στις Βρυξέλλες στις 13 Ιουλίου 1990. Ο εκπρόσωπος της ANF-Lingen εξέθεσε το ιστορικό του συμβάντος και περιέγραψε τις νέες διαδικασίες που άρχισαν να εφαρμόζονται για την αποφυγή παρομοίων συμβάντων στο μέλλον, συγκεκριμένα την καθιέρωση δοσιμετρικών ελέγχων στα κενά δοχεία, σύστημα

διπλού ελέγχου στις ετικέττες των δοχείων και σαφή διαχωρισμό των ζωνών που προορίζονται για τα κενά δοχεία από αυτές που προορίζονται για τα πλήρη δοχεία. Ανέφερε ότι είχε τεθεί σε εφαρμογή ένα μηχανογραφικό σύστημα ελέγχου δοχείων και ότι είχαν θεσπιστεί και αποσταλεί στην Επιτροπή νέες εσωτερικές διατάξεις εκμεταλλεύσεως για τις εγκαταστάσεις της. Σύμφωνα με το υπόμνημα απαντήσεως της προσφεύγουσας, οι νέες εσωτερικές διατάξεις γνωστοποιήθηκαν στην Επιτροπή στις 23 Ιουλίου 1990.

24. Η ANF-Lingen κατέθεσε την προσφυγή της ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της Επιτροπής στις 6 Οκτωβρίου 1990. Πρέπει να σημειωθεί ότι, δυνάμει του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 83, παράγραφος 2, της Συνθήκης, οι προσφυγές που ασκούνται κατά των κυρώσεων που επιβάλλονται σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα, εφόσον το Δικαστήριο δεν αποφασίσει άλλως κατόπιν αιτήσεως της Επιτροπής ή κάθε ενδιαφερομένου κράτους μέλους. Η Επιτροπή υπέβαλε τέτοια αίτηση στις 15 Νοεμβρίου 1990 και το Δικαστήριο αποφάσισε, με διάταξη της 7ης Δεκεμβρίου 1990, την άμεση εκτέλεση της κυρώσεως (Συλλογή 1990, σ. I-4499). Στις παρατηρήσεις της σχετικά με την αίτηση της Επιτροπής η ANF-Lingen ανέφερε ότι, καίτοι είχε δώσει, με έγγραφο της 8ης Οκτωβρίου 1990, την συναίνεσή της για την πραγματοποίηση της αποστολής των διοικητών, είχε πράξει τούτο με ορισμένες επιφυλάξεις τις οποίες και εκθέτει στο δικόγραφο της προσφυγής της. Στην πραγματικότητα, είναι σαφές ότι το Δικαστήριο, διατάσσοντας την άμεση εκτέλεση της κυρώσεως, δεν έκανε τίποτε άλλο παρά να επιβεβαιώσει τη συμφωνία μεταξύ των διαδίκων σύμφωνα με την οποία οι διοικητές θα εκπλήρωναν την αποστολή τους μέχρι του πέρατός της, κατά τρόπο ώστε το βάσιμο της αποφάσεως της Επιτροπής να μπορεί να εξετασθεί στο πλαίσιο της υπό κρίση διαδικασίας.

25. Στις 19 Δεκεμβρίου 1990 οι ορισθέντες από την Επιτροπή διοικητές συνέταξαν, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της προσβαλλομένης αποφάσεως, έκθεση εκτιμήσεως. Στις 6 Φεβρουαρίου 1991, η Επιτροπή απηύθυνε στην ANF-Lingen ανακοίνωση σχετικά με την εκτέλεση της αποφάσεως 90/413/Ευρατόμ της 1ης Αυγούστου 1990 (ΕΕ 1990, C 46, σ. 3). Αντίγραφα της εκθέσεως και της ανακοινώσεως απεστάλησαν στο Υπουργείο Περιβάλλοντος της Κάτω Σαξωνίας, το οποίο, στις 25 Απριλίου 1991, απέστειλε, με τη σειρά του, αντίγραφο της εκθέσεως στην ANF-Lingen. Με αίτηση που κατέθεσε στις 4 Φεβρουαρίου 1991, η ANF-Lingen ζήτησε από το Δικαστήριο να διατάξει να κοινοποιηθούν αντίγραφα της εκθέσεως εκτιμήσεως τόσο στο Δικαστήριο όσο και στην ίδια. Με διάταξη της 20ής Μαρτίου 1991, το Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αυτή και επιφυλάχθηκε να αποφανθεί επ' αυτής κατά την εξέταση της ουσίας. Ωστόσο, είναι σαφές ότι οι δυο αυτές αιτήσεις έχουν καταστεί άνευ αντικειμένου εφόσον η έκθεση απεστάλη από το Υπουργείο Περιβάλλοντος στην ANF-Lingen και επισυνάφθηκε από αυτήν στο υπόμνημά της απαντήσεως που κατατέθηκε στο Δικαστήριο στις 29 Μαΐου 1991.

26. Όπως προκύπτει από την έκθεση αυτή, το συλλογικό όργανο των διοικητών πραγματοποίησε τέσσερις επισκέψεις στις εγκαταστάσεις της ANF-Lingen, στις 29 Αυγούστου, 20 και 21 Σεπτεμβρίου, 29 και 30 Οκτωβρίου και 13 και 14 Δεκεμβρίου 1990. Κάθε επίσκεψη αποτελεί το αντικείμενο σημειώσεως αρχείου όπου περιγράφεται η πρόοδος της διοικήσεως. Από τις σημειώσεις αυτές προκύπτει σαφώς ότι οι διοικητές και οι εκπρόσωποι της ANF-Lingen μερίμνησαν από κοινού για την εκπόνηση ενός βελτιωμένου συστήματος διαδικασιών ελέγχου διασφαλίσεως στην εγκατάσταση χάρη σε μια σειρά τροποποιήσεων των εσωτερικών διατάξεων εκμεταλλεύσεως και την εισαγωγή ενός μηχανογραφικού συστήματος ελέγχου. Το αποτέλεσμα της διοικήσεως συνοψίζεται στην ανακοί-

νωση της 6ης Φεβρουαρίου 1991, σύμφωνα με την οποία:

«Η Επιτροπή αναγνωρίζει (...) ότι η αποστολή του συλλογικού οργάνου η οποία ρητώς περιορίστηκε στις δραστηριότητες του ελέγχου διασφαλίσεως είχε πράγματι ως αποτέλεσμα:

— τον έλεγχο και την τροποποίηση των σχετικών εσωτερικών κανόνων

και

— τον έλεγχο της εκτελέσεώς τους και την εποπτεία της εφαρμογής τους.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εντολή που εδόθη στο συλλογικό όργανο διοικητών περατώθηκε επιτυχώς και ότι ο σκοπός που είχε τεθεί, δηλαδή "η εξασφάλιση της μη επαναλήψεως παρομοίων λαθών" επετεύχθη.»

27. Και τώρα όσον αφορά τα ζητήματα που έχουν τεθεί με την υπό κρίση υπόθεση. Υπενθυμίζω ότι η προσφεύγουσα προέβαλε τρεις λόγους ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της Επιτροπής περί θέσεώς της υπό διοίκηση. Πρώτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το συμβάν δεν είχε ως αποτέλεσμα την παράβαση των απορρεουσών από τη Συνθήκη υποχρεώσεών της· δεύτερον, διατείνεται ότι η κύρωση της θέσεως υπό διοίκηση δεν μπορεί να επιβληθεί για παράβαση που έχει ήδη παύσει· τέλος, υποστηρίζει ότι η κύρωση είναι, εν πάση περιπτώσει, δυσαναλόγως βαρεία. Στη συνέχεια των προτάσεών μου θα εξετάσω χωριστά καθένα τους λόγους αυτούς.

Η παράβαση της Συνθήκης

28. Πρέπει να υπομνησθεί ότι η εξ απροσεξίας αποστολή πυρηνικών υλικών στην ANF-Richland οφείλεται σε δύο παραλείψεις αναφορικά με τις διαδικασίες ελέγχου διασφαλίσεως στις εγκαταστάσεις της προσφεύγουσας. Πρώτον, τα περιέχοντα σχάσιμα υλικά δοχεία δεν είχαν επαρκώς απομονωθεί από τη ζώνη που προοριζόταν για την εναποθήκευση κενών δοχείων. Δεύτερον, οι ετικέττες με την ένδειξη «ραδιενεργά» που είχαν επιτεθεί στα δοχεία, πράγμα που έπρεπε να λειτουργήσει ως προειδοποίηση, αγνοήθηκαν και μάλιστα απεσπάσθησαν από τον υπεύθυνο για τη φόρτωση των δοχείων υπάλληλο. Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι έγιναν λάθη· αρνείται, ωστόσο, ότι κάποιο από τα λάθη αυτά μπορεί να θεωρηθεί ως παράβαση των υποχρεώσεών της από το κεφάλαιο VII του δεύτερου τίτλου της Συνθήκης. Κατά τη γνώμη της, το συμβάν συνιστά, το πολύ πολύ, παράβαση των εσωτερικών της διατάξεων εκμεταλλεύσεως, ειδικότερα των διατάξεων ANFG-10.105 της 14ης Οκτωβρίου 1987, οι οποίες και διέπουν τον χειρισμό των δοχείων διοξειδίου του ουρανίου.

29. Προκειμένου να μπορεί να επιβληθεί μια βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 1, της Συνθήκης κύρωση, αρκεί να υφίσταται, τουλάχιστον, παράβαση υποχρεώσεως απορρέουσας από το κεφάλαιο VII του δεύτερου τίτλου. Εν προκειμένω, όπως έχω προηγουμένως αναφέρει, στην προσβαλλομένη απόφαση γίνεται μνεία τριών τέτοιου είδους παραβάσεων, και συγκεκριμένα παραβάσεων:

1) του άρθρου 10, στοιχείο α', του κανονισμού·

2) του άρθρου 11, στοιχείο α', του κανονισμού, και

3) του άρθρου 24 του κανονισμού, σε συνδυασμό με την παράγραφο 1.3.2 των ειδικών διατάξεων ελέγχου που έχουν θεσπιστεί για την ANF-Lingen.

Όπως έχω ήδη μνημονεύσει, καίτοι στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως αναφέρεται ότι το συμβάν συνιστά επίσης παράβαση του άρθρου 32 του κανονισμού, στο διατακτικό της αποφάσεως δεν μνημονεύεται καμιά εκ μέρους της ANF-Lingen παράβαση της διατάξεως αυτής. Κατόπιν τούτου, στις παραγράφους που ακολουθούν δεν πρόκειται να εξετάσω παρά μόνο τους ισχυρισμούς σχετικά με παράβαση των άρθρων 10, 11 και 24.

30. Η Επιτροπή τονίζει ότι το άρθρο 10, στοιχείο α', του κανονισμού επιβάλλει να τηρούνται λογιστικές καταστάσεις στις οποίες να εμφαίνονται «όλες οι μεταβολές του αποθέματος». Είναι σαφές ότι, λόγω της αποστολής υλικών που έγινε εν προκειμένω εξ απροσεξίας, οι καταστάσεις παρουσιάζουν ως υφισταμένη στη ζώνη ισολογισμού υλικών μια ποσότητα υλικών που έχει, στην πραγματικότητα, αφαιρεθεί από τη ζώνη με συνέπεια οι εν λόγω καταστάσεις να είναι ανακριβείς, τουλάχιστον όσον αφορά την περίοδο μεταξύ 11ης και 15ης Μαΐου 1990. Ομοίως, το άρθρο 11, στοιχείο α', ορίζει ότι οι καταστάσεις λειτουργίας πρέπει να περιλαμβάνουν τα στοιχεία λειτουργίας που χρησιμοποιούνται για να προσδιορισθούν οι μεταβολές των πυρηνικών υλικών. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, δεν καταγράφηκε αμέσως στις καταστάσεις λειτουργίας μια πράξη που είχε ως αποτέλεσμα την αφαίρεση υλικών από τη ζώνη ισολογισμού υλικών· τούτο ισοδυναμεί, κατ' ανάγκη, κατά την Επιτροπή, με παράβαση του άρθρου 11, στοιχείο α'. Εξάλλου, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι οι παροδικές ανακρίβειες στις λογιστικές καταστάσεις και τις καταστάσεις λειτουργίας προκλήθηκαν όχι από κάποια παράβαση των σχετικών με την τήρηση λογιστικών υποχρεώσεών της αλλά από παράβαση μόνο των εσωτερικών της διατάξεων λειτουργίας οι οποίες διέπουν τον χειρισμό των δοχείων.

31. Αντίθετα προς την άποψη της Επιτροπής, δεν θεωρώ αναμφισβήτητο ότι το συμβάν συνιστά παράβαση των απορρεουσών από τα άρθρα 10 ή 11 του κανονισμού υποχρεώσεων της προσφεύγουσας. Όπως έχω ήδη αναφέρει, οι διατάξεις αυτές διευκρινίζουν το περιεχόμενο της υποχρεώσεως τηρήσεως ενός «συστήματος λογιστικής και ελέγχου των πυρηνικών υλικών», υποχρεώσεως που έχει τεθεί από το άρθρο 9 και διασαφηνιστεί πληρέστερα, όσον αφορά την περίπτωση της ANF-Lingen, από την παράγραφο 3 των ισχυουσών «ειδικών διατάξεων διασφαλίσεως» (βλ. ανωτέρω παραγράφους 13 και 15). Δεν είναι, ωστόσο, σαφές ότι μια προσωρινή ανακρίβεια, προκληθείσα από την τυχαία απώλεια υλικών, συνιστά παράβαση της υποχρεώσεως τηρήσεως του καταλλήλου συστήματος λογιστικής, Εξάλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 18 του κανονισμού προβλέπει τη σύνταξη και την κοινοποίηση στην Επιτροπή ειδικής εκθέσεως όταν:

«(...) συνεπεία εξαιρετικών περιστάσεων ή γεγονότων, υπάρχουν λόγοι να πιστεύεται ότι επήλθε ή ότι ενδέχεται να έχει επέλθει απώλεια πυρηνικών υλικών, σε μέτρο που υπερβαίνει τα όρια τα οποία έχουν ορισθεί σχετικά στις ειδικές διατάξεις του ελέγχου διασφαλίσεως που αναφέρονται στο άρθρο 7».

Θα μπορούσε επομένως να υποστηριχθεί ότι, όταν, εξαιτίας εξαιρετικού συμβάντος, εκ λόγων τυχαίων, απολεσθούν υλικά, οι επιβαλλόμενες από το δεύτερο μέρος του κανονισμού υποχρεώσεις πληρούνται εφόσον κοινοποιηθεί στην Επιτροπή έκθεση αυτού του τύπου ευθύς ως καταστεί αντιληπτό το συμβάν.

32. Αντιθέτως, νομίζω ότι η Επιτροπή βασίμως ισχυρίζεται ότι το συμβάν είχε ως αποτέλεσμα την παράβαση του άρθρου

24 του κανονισμού. Υπενθυμίζω ότι το άρθρο 24, στοιχείο α', επιβάλλει στις επιχειρήσεις να γνωστοποιούν εκ των προτέρων στην Επιτροπή κάθε εξαγωγή αρχικών υλικών ή ειδικών σχασίμων υλικών προς τρίτο κράτος. Δεν αμφισβητείται ότι στα υλικά που εμπίπτουν στην απαγόρευση αυτή περιλαμβάνεται και το διοξείδιο εμπλουτισμένου ουρανίου το οποίο, λόγω του συμβάντος, εξήχθη, εξ απροσεξίας, στις Ηνωμένες Πολιτείες. Υπενθυμίζω εξάλλου ότι η σύμφωνα με το άρθρο 24 γνωστοποίηση επιβάλλεται και όταν η έχουσα αποτελέσει αντικείμενο εξαγωγής αποστολή δεν υπερβαίνει το ένα ενεργό χιλιόγραμμο εφόσον έτσι προβλέπουν οι ισχύουσες για την οικεία εγκατάσταση ειδικές διατάξεις ελέγχου. Όσον αφορά την περίπτωση της ANF-Lingen, τούτο προβλέπεται πράγματι από την παράγραφο 1.3.2 των ισχυουσών «ειδικών διατάξεων διασφαλίσεως» (βλ. ανωτέρω παράγραφο 15).

33. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το άρθρο 24 δεν καλύπτει τις ακούσιες εξαγωγές πυρηνικών υλικών και ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, αρκεί να ειδοποιηθεί η Επιτροπή ευθύς ως ανακαλυφθεί η εξαγωγή έστω και μετά την αποστολή. Νομίζω, ωστόσο, ότι, αντίθετα, ίσως, προς τις επιβαλλόμενες από τα άρθρα 10 και 11 του κανονισμού υποχρεώσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να ερμηνευθούν ως διευκρινιστικές της κύριας υποχρεώσεως τηρήσεως του καταλλήλου συστήματος λογιστικών, η θεσπισμένη με το άρθρο 24 υποχρέωση είναι απόλυτη και ανεπιφύλακτη. Είναι αληθές ότι η υποχρέωση που η διάταξη αυτή επιβάλλει δεν καλύπτει προφανώς μια κατάσταση όπου, π.χ., από τις εγκαταστάσεις μιας επιχειρήσεως εκλάπησαν πυρηνικά υλικά και εξήχθησαν, στη συνέχεια, σε τρίτο κράτος ή όπου τα υλικά άλλαξαν προορισμό κατά τη διάρκεια της αποστολής: σε μια τέτοια κατάσταση, δεν θα μπορούσε να λεχθεί ότι η επίμαχη αποστολή έχει γίνει από την επιχείρηση και ότι οι υποχρεώσεις της εν λόγω επιχειρήσεως περιορίζονται στην κατάρτιση ειδικής εκθέσεως σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (που επιδιώκει σκοπό όμοιο προς αυτόν της καταρτιζόμενης βάσει του άρθρου 18 εκθέσεως). Ωστόσο, όταν μια επιχείρηση μεταβιβάζει πυρηνικά υλικά, στο πλαίσιο μιας αποστολής δοχείων που η ίδια πραγματοποιεί προς μη κράτος μέλος, νομίζω ότι η εν λόγω επιχείρηση πρέπει να θεωρηθεί ως έχουσα πραγματοποιήσει εξαγωγή για την οποία απαιτείται εκ των προτέρων γνωστοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 24, στοιχείο α'.

34. Έτσι, κατά το άρθρο 24 του κανονισμού, το συμβάν είχε ως συνέπεια την εκ μέρους της ANF-Lingen εξαγωγή ειδικών σχασίμων υλικών, με αποτέλεσμα η προσφεύγουσα, καθώς δεν προέβη σε εκ των προτέρων γνωστοποίηση της εξαγωγής αυτής, να έχει παραβεί το άρθρο 24. Επομένως, εφόσον είναι σαφές ότι η διάταξη αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως περαιτέρω προσδιορίζουσα τις βάσει του άρθρου 79 της Συνθήκης υποχρεώσεις των επιχειρήσεων, εξ αυτού έπεται ότι η προσφεύγουσα παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το κεφάλαιο VII του δεύτερου τίτλου της Συνθήκης.

35. Κατόπιν τούτου, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως της προσφεύγουσας είναι αβάσιμος· κατά συνέπεια, είναι ανάγκη να εξεταστούν οι δυο άλλοι λόγοι που προβάλλονται προς στήριξη του παράνομου χαρακτήρα της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Τερματισθείσες και συνεχιζόμενες παραβάσεις

36. Όπως έχω ήδη αναφέρει, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, έστω και αν το συμβάν είχε ως συνέπεια την παράβαση της Συνθήκης, η Επιτροπή δεν δικαιούνταν εν πάση περιπτώσει να επιβάλει κύρωση βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 1, εφόσον κατά τον χρόνο επιβολής της κυρώσεως είχε πλέον παύσει οποιαδήποτε παράβαση. Διαπιστώνοντας την ύπαρξη αναλογίας προς

τις κυρώσεις για την παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού που μνημονεύονται στο άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο α', της Συνθήκης ΕΟΚ, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι επιβαλλόμενες από το άρθρο 83, παράγραφος 1, της Συνθήκης Ευρατόμ κυρώσεις πρέπει να συγκριθούν μάλλον προς «χρηματικές ποινές» παρά προς «πρόστιμα», υπό την έννοια ότι η επιβολή τους σκοπεί στον τερματισμό μάλλον μιας συνεχιζομένης παραβάσεως παρά μιας παραβάσεως που έχει παύσει.

37. Δεν νομίζω ότι το επιχείρημα αυτό μπορεί να γίνει δεκτό. Από το κείμενο του άρθρου 83 ουδόλως προκύπτει ότι κυρώσεις επιτρέπονται μόνο σε περίπτωση συνεχιζομένης παραβάσεως. Όπως τονίζει η Επιτροπή, οι επιβάλλομενες από το άρθρο 83 κυρώσεις έχουν σαφώς ως σκοπό την παρεμπόδιση επαναλήψεως παραβάσεων της Συνθήκης και όχι απλώς τον τερματισμό μιας υφισταμένης παραβάσεως και, από την άποψη αυτή, ομοιάζουν περισσότερο προς «πρόστιμα» παρά προς «χρηματικές ποινές»: βλ. την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, 44/69, Buchler κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 475, σκέψη 49). Αυτή η ερμηνεία των εξουσιών της Επιτροπής βάσει του άρθρου 83 της Συνθήκης επιβεβαιώνεται και από την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου σύμφωνα με την οποία:

«Τα κράτη μέλη εξαφαλίζουν την εκτέλεση των κυρώσεων και, *εφόσον συντρέχει περίπτωση,* την άρση των παραβάσεων από αυτούς που τις ετέλεσαν» (η υπογράμμιση είναι δική μου).

Από τη διάταξη αυτή καταφαίνεται ότι πρέπει πάντοτε να επιβάλλονται κυρώσεις, ακόμα και όταν δεν είναι πλέον αναγκαία η διασφάλιση της άρσεως μιας συνεχιζομένης παραβάσεως. Εξ αυτού φαίνεται να απορρέει ότι μια κύρωση μπορεί να επιβληθεί ακόμα και όταν η παράβαση δεν είναι συνεχιζομένη.

38. Ούτε εξάλλου νομίζω ότι μπορεί να γίνει κάποια εν προκειμένω διάκριση μεταξύ των κυρώσεων που επιβάλλονται βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και των λοιπών κυρώσεων που επιβάλλονται σύμφωνα με την ίδια παράγραφο. Βασικός σκοπός της θέσεως μιας επιχειρήσεως υπό διοίκηση σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχείο γ', είναι, σαφώς, η εξασφάλιση της καλύτερης λειτουργίας των διαδικασιών διασφαλίσεως στην εγκατάσταση. Ωστόσο, η βελτίωση των διαδικασιών ελέγχου διασφαλίσεως μπορεί να είναι αναγκαία τόσο για την παρεμπόδιση τυχούσης επαναλήψεως παρελθούσας παραβάσεως όσο και για τον τερματισμό συνεχιζόμενης παραβάσεως. Κατά συνέπεια, η άποψή μου είναι ότι η κύρωση της θέσεως υπό διοίκηση μπορεί, καταρχήν, να επιβάλλεται κάθε φορά που διαπιστώνεται παράβαση υποχρεώσεως απορρέουσας από το κεφάλαιο VII, ασχέτως του αν η παράβαση συνεχίζεται ή όχι κατά τον χρόνο επιβολής της κυρώσεως.

39. Δεν νομίζω, εξάλλου, ότι η παράβαση της υποχρεώσεως της εκ των προτέρων γνωστοποιήσεως μιας εξαγωγής μπορεί οπωσδήποτε να διορθωθεί με μεταγενέστερη γνωστοποίηση. Σκοπός του άρθρου 24 είναι η προηγούμενη γνωστοποίηση στην Επιτροπή της μετακινήσεως πυρηνικών υλικών, ο σκοπός δε αυτός δεν επιτυγχάνεται με μεταγενέστερη κοινοποίηση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, υφίσταται αποδεδειγμένως παράβαση της Συνθήκης σε περίπτωση μη γνωστοποιηθείσας εξαγωγής υλικών, ασχέτως οποιασδήποτε μεταγενέστερης ανακοινώσεως στην Επιτροπή.

40. Κατόπιν των ανωτέρω, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι οι δύο πρώτοι λόγοι που προβάλλει η προσφεύγουσα προς ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να απορριφθούν. Μένει να εξετασθεί ο τρίτος λόγος, κατά τον οποίο η κύρωση της θέσεως υπό διοίκηση, που επιβλήθηκε, βάσει του

άρθρου 83, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της Συνθήκης, υπήρξε, ενόψει όλων των σχετικών περιστάσεων, εξαιρετικά βαρεία.

Η αναλογικότητα της κυρώσεως

41. Υπενθυμίζω ότι η θέση υπό διοίκηση αποτελεί, κατά σειράν αυστηρότητας, την τρίτη από τις τέσσερις κυρώσεις που μπορούν να επιβάλλονται σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1. Καθώς φαίνεται δεν υφίσταται καμία συγκεκριμένη ευνοϊκή περίσταση που να επιτρέπει να τύχει η προσφεύγουσα ευνοϊκότερης μεταχειρίσεως βάσει του άρθρου 83, παράγραφος 1, στοιχείο β'. Κατόπιν τούτου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι σε περίπτωση που θα έπρεπε να της επιβληθεί κάποια κύρωση λόγω του συμβάντος, καταλληλότερη κύρωση είναι μάλλον αυτή της απευθύνσεως προειδοποιήσεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 83, παράγραφος 1, στοιχείο α', παρά η θέση της υπό διοίκηση σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

42. Ένα κοινοτικό μέτρο είναι σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας μόνο αν είναι, ταυτόχρονα, και κατάλληλο και αναγκαίο ενόψει του επιδιωκομένου μ' αυτό σκοπού· δηλαδή μόνο εφόσον αποδεικνύεται, πρώτον, ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του σκοπού είναι ανάλογα προς τη σπουδαιότητά του και, δεύτερον, ότι τα εν λόγω μέσα είναι αναγκαία για την επίτευξη ενός τέτοιου σκοπού: βλ. τις αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1983, 66/82, Fromançais (Συλλογή 1983, σ. 395, σκέψη 8), και της 17ης Νοεμβρίου 1984, 15/83, Denkavit (Συλλογή 1984, σ. 2171, σκέψη 25). Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την αναλογικότητα της επιβληθείσας από την Επιτροπή κυρώσεως από δύο απόψεις. Πρώτον, ισχυρίζεται ότι η επιλογή της κυρώσεως αυτής δεν είναι η κατάλληλη, διότι ερείδεται στην υπερεκτίμηση της βαρύτητας των προβαλλομένων παραβάσεων· δεύτερον, διατείνεται ότι η κύρωση της θέσεως υπό διοίκηση δεν είναι αναγκαία για την επίτευξη του δεδηλωμένου σκοπού της Επιτροπής ο οποίος είναι να διασφαλιστεί ότι παρόμοιο συμβάν δεν πρόκειται να επαναληφθεί στο μέλλον. Ας μου επιτραπεί να εξετάσω, με τη σειρά τους, κάθε μια από τις δύο αυτές απόψεις.

1. *Υπερεξετίμησε η Επιτροπή τη βαρύτητητα της παραβάσεως;*

43. Όπως έχω προαναφέρει, το πρώτο επιχείρημα της προσφεύγουσας σχετικά με το ζήτημα της αναλογικότητας είναι ότι η προσβαλλομένη απόφαση στηρίζεται στην υπερεκτίμηση της σοβαρότητας του συμβάντος. Πρέπει, ωστόσο, να παρατηρηθεί ότι μια τέτοια υπερβολική εκτίμηση, έστω και αν αποδεικνύεται ακόμα, μπορεί να μην είναι, αυτή καθεαυτή, καθοριστική σχετικά με το κεντρικό πρόβλημα της υπό κρίση υποθέσεως, δηλαδή το κύρος της αποφάσεως περί επιβολής της ποινής της θέσεως υπό απαγόρευση. Αν, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, μια περίοδος τεσσάρων μηνών υπό διοίκηση είναι αναγκαία για τη διασφάλιση του ότι δεν πρόκειται να επαναληφθεί παρόμοιο συμβάν, ισχυρισμό που πρόκειται να εξετάσω κατωτέρω, θα μπορούσε δυσχερώς πράγματι να υποστηριχθεί ότι τα επιλεγέντα μέσα είναι δυσανάλογα προς τη σπουδαιότητα του σκοπού αυτού. Η εξ απροσεξίας εξαγωγή πυρηνικών υλικών σε μη κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ασήμαντη λεπτομέρεια μη απαιτούσα την καταβολή της αναγκαίας προσπάθειας για την εμπόδιση, με τη μεγαλύτερη δυνατή βεβαιότητα, επαναλήψεως τέτοιου γεγονότος. Επομένως, υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν νομίζω ότι μπορεί να υποστηριχθεί ότι η Επιτροπή έπρεπε να αρκεσθεί σε μικρότερο βαθμό ασφαλείας. Παρ' όλα αυτά, μένει να εξεταστεί το ζήτημα μήπως η Επιτροπή υπερέβαλε όσον αφορά τη σοβαρότητα του συμβάντος.

44. Πρώτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι τα λάθη που είχαν ως συνέπεια το συμβάν είχαν σχέση με μια μόνο πτυχή της εκμεταλλεύσεώς της, συγκεκριμένα τον

τρόπο χειρισμού των εισερχομένων και εξερχομένων δοχείων. Οι διάφορες προβαλλόμενες από την προσβαλλομένη απόφαση παραβάσεις υπήρξαν στην καλύτερη περίπτωση οι παρεπόμενες συνέπειες του αρχικού λάθους. Επομένως, κατά την άποψη της προσφεύγουσας, η απόφαση στηρίζεται στον υπερβολικό τονισμό της σπουδαιότητας του συμβάντος που απετέλεσε την αιτία επιβολής της κυρώσεως, πράγμα που δίνει την εντύπωση ότι παραβιάστηκαν διάφορα, ανεξάρτητα το ένα του άλλου, είδη διαδικασιών διασφαλίσεως, ενώ στην πραγματικότητα το συμβάν προέκυψε από την αμέλεια ή την έλλειψη προσοχής δύο εκ των υπαλλήλων της.

45. Νομίζω ότι το επιχείρημα αυτό δεν στερείται αξίας. Έστω και αν το συμβάν είχε ως αποτέλεσμα, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, μάλλον την παράβαση τριών χωριστών διατάξεων του κανονισμού παρά την παράβαση του άρθρου 24 και μόνο — άποψη που είναι, όπως ανέφερα ανωτέρω στις παραγράφους 31 και 34, συζητήσιμη —, εξίσου σαφές είναι ότι δεν υπήρξε, κατ' ουσίαν, παρά μία και μόνη παράβαση όσον αφορά τις διαδικασίες ελέγχου διασφαλίσεως της προσφεύγουσας. Έτσι, έστω και αν το συμβάν είχε ως συνέπεια τεχνικής φύσεως παραβάσεις των άρθρων 10 και 11 του κανονισμού καθώς επίσης και παράβαση του άρθρου 24, οι πρώτες παραβάσεις απετέλεσαν την απόρροια μιας πρώτης παραλείψεως όσον αφορά την υποχρέωση παρεμποδίσεως αποστολής υλικών σε φορτίο κενών δοχείων. Ωστόσο, όπως έχω ήδη παρατηρήσει, τούτο αρκεί, από μόνο του, για να θεωρηθεί ότι η κύρωση της θέσεως υπό διοίκηση ήταν δυσανάλογα αυστηρή, εφόσον αυτή η μόνη παράβαση ήταν αφ' εαυτής αρκούντως σοβαρή ώστε να δικαιολογείται η επιβολή των πλέον δραστικών από τα αναγκαία μέτρα.

46. Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι σε καμιά περίπτωση το συμβάν δεν εμπόδισε την Επιτροπή στην εκτέλεση της αποστολής που της έχει ανατεθεί από τη Συνθήκη. Όπως επισημαίνει η προσφεύγουσα, υφίσταται ένας υπ' αυτήν την έννοια ισχυρισμός στο σημείο Ι.Γ των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως:

«τα γεγονότα που διαπιστώθηκαν έφεραν (...) την Επιτροπή σε αδυναμία να εκπληρώσει την αποστολή που της ανατίθεται από το άρθρο 2, στοιχείο ε', της Συνθήκης, δηλαδή "να εγγυάται διά των καταλλήλων ελέγχων ότι τα πυρηνικά υλικά δεν χρησιμοποιούνται για σκοπούς διαφόρους από εκείνους για τους οποίους προορίζονται"».

Πιστεύω ότι δυσχερώς θα μπορούσε κανείς να αρνηθεί ότι η Επιτροπή εμποδίστηκε στο έργο της κατά την περίοδο μεταξύ 11ης και 16ης Μαΐου 1990, οπότε το όργανο αυτό αγνοούσε ότι μια ποσότητα πυρηνικών υλικών είχε εξαφανιστεί από τις εγκαταστάσεις της προσφεύγουσας. Μια τέτοια κατάσταση αποτελεί, ωστόσο, αναπόφευκτη συνέπεια της παραβάσεως από την προσφεύγουσα του άρθρου 24 του κανονισμού, που αποτελεί μέρος μιας σειράς διατάξεων σκοπουσών στη διευκόλυνση της εκτελέσεως της αποστολής που σύμφωνα με το άρθρο 77 της Συνθήκης έχει ανατεθεί στην Επιτροπή (και επομένως και από το άρθρο 2, στοιχείο ε'). Έτσι, ο λόγος για τον οποίο επιβάλλεται γνωστοποίηση πριν από την εξαγωγή πυρηνικών υλικών προς τρίτο κράτος συνίσταται στο να μπορεί ακριβώς η Επιτροπή να είναι ενημερωμένη ανά πάσα στιγμή σχετικά με τις ποσότητες υλικών που υφίστανται στο έδαφος της Κοινότητας, κατά τρόπο ώστε να μπορεί, με τη σειρά της, να εκτελεί την αποστολή που της έχει ανατεθεί από τα άρθρα 2, στοιχείο ε', και 77 της Συνθήκης. Η παράβαση του άρθρου 24 του κανονισμού που είχε ως αιτία το συμβάν υπήρξε απλώς ο συγκεκριμένος τρόπος με τον οποίο εμποδίστηκε προσωρινώς η εκτέλεση της αποστολής αυτής.

47. Όπως είναι γνωστό, στις 16 Μαΐου 1990 η Επιτροπή πληροφορήθηκε σχετικά με τις ποσότητες υλικών που είχαν εξαχθεί και, μετά τη δεύτερη επίσκεψή της στις

εγκαταστάσεις στις 4 και 6 Ιουλίου 1990, το εν λόγω όργανο βεβαιώθηκε ότι δεν είχαν υπάρξει άλλες απώλειες πυρηνικών υλικών. Είναι επομένως σαφές ότι η παρεμπόδιση της αποστολής της Επιτροπής κατά την περίοδο από 11 έως 16 Μαΐου 1990 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιβαρυντική περίσταση όσον αφορά την εκτίμηση της βαρύτητας της διαπιστωθείσας παραβάσεως του άρθρου 24. Ωστόσο, και πάλι δεν νομίζω ότι τούτο θίγει το κύρος της κυρώσεως εφόσον η παράβαση από την προσφεύγουσα του άρθρου 24 αποτελούσε ήδη επαρκή λόγο για τη λήψη των μέτρων που ήταν αναγκαία για την πρόληψη επαναλήψεως του συμβάντος.

48. Πρέπει τέλος να σημειωθεί η διαφωνία των διαδίκων ως προς το αν το συμβάν αποτέλεσε την αιτία εξαγωγής μιας στρατηγικώς σημαντικής ποσότητας πυρηνικών υλικών. Σύμφωνα με τον ισχυρισμό που περιλαμβάνεται στο σημείο ΙΙ.Γ της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως:

«Η βαρύτητα της κατάστασης αυτής ενισχύεται ακόμη από το γεγονός ότι πρόκειται για σημαντικές, σταθμικές ποσότητες ήδη εμπλουτισμένου ουρανίου που επιδέχεται ευκολότερα εμπλουτισμό σε ποσοστά στρατηγικής σημασίας».

Ο ισχυρισμός αυτός αμφισβητείται από την προσφεύγουσα η οποία υποστηρίζει ότι ο βαθμός εμπλουτισμού των εν λόγω υλικών δεν ήταν τέτοιος ώστε να διευκολύνει ουσιωδώς τον εμπλουτισμό τους σε ποσοστά στρατηγικής σημασίας. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει επίσης ότι ο δυνητικός κλέπτης που αναζητεί πυρηνικά υλικά είναι απίθανο να ψάξει γι' αυτά σε δοχεία με την ετικέττα «κενό». Δεν νομίζω ότι το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του επαρκή αποδεικτικά στοιχεία ώστε να μπορεί να κρίνει αν το συμβάν αυτό συνεπαγόταν πράγματι κίνδυνο απωλείας υλικών σημαντικής στρατηγικής σημασίας. Εντούτοις, όπως έχω ήδη τονίσει, η εξ απροσεξίας εξαγωγή πυρηνικών προς τρίτο κράτος πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να θεωρηθεί ως αρκούντως σοβαρό ζήτημα ικανό να δικαιολογήσει την επιβολή, σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, της Συνθήκης, οποιασδήποτε από τις προβλεπόμενες κυρώσεις η οποία θα ήταν αναγκαία για τη διασφάλιση της μη επαναλήψεως τέτοιου γεγονότος. Κατόπιν των ανωτέρω, ας μου επιτραπεί να προβώ τώρα στην εξέταση του ζητήματος αν ήταν πράγματι αναγκαία η επιβολή, για τον σκοπό αυτό, της θέσεως υπό διοίκηση για περίοδο τεσσάρων μηνών.

2. *Ήταν αναγκαία η κύρωση;*

49. Προκειμένου να ερευνηθεί το ζήτημα αν η κύρωση της θέσεως υπό διοίκηση ήταν αναγκαία για την επίτευξη του σκοπού της Επιτροπής, πρέπει, πρώτον να εξετασθεί ποιες είναι οι εξουσίες που το εν λόγω όργανο θα διέθετε σε περίπτωση που δεν θα υφίστατο τέτοιο μέτρο. Όπως είναι γνωστό, η Επιτροπή διαθέτει εκτεταμένες εξουσίες ελέγχου από τα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης τα οποία παρέχουν στους επιθεωρητές της δικαίωμα προσβάσεως σε χώρους, στοιχεία και πρόσωπα, στο μέτρο που είναι αναγκαίο για τη διενέργεια του ελέγχου διασφαλίσεως και την εξασφάλιση της τηρήσεως των διατάξεων του άρθρου 77 καθώς και, ειδικότερα, για τον μνημονευόμενο στο άρθρο 79 έλεγχο λογιστικών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι επιθεωρητές έχουν το γενικό καθήκον να ελέγχουν, στο μέτρο που είναι αναγκαίο, τα λογιστικά, τις καταστάσεις ή τις ανακοινώσεις που καταρτίζονται από τους υπευθύνους της εκμεταλλεύσεως της εγκαταστάσεως και, ειδικότερα, να ελέγχουν, ανά πάσα στιγμή, την κατάσταση του πραγματικού αποθέματος. Αντιθέτως, είναι σαφές ότι οι επιθεωρητές δεν έχουν την εξουσία να απευθύνουν οδηγίες στην οικεία επιχείρηση ακόμα και όταν έχει διαπιστωθεί παράβαση της υποχρεώσεως τηρήσεως των

ενδεδειγμένων καταστάσεων. Οι επιθεωρητές οφείλουν να αναφέρουν στην Επιτροπή κάθε τέτοιου είδους παράβαση και το εν λόγω όργανο μπορεί, με τη σειρά του, να εκδίδει οδηγία επιτάσσουσα το οικείο κράτος μέλος να λάβει τα μέτρα που είναι αναγκαία για να τεθεί τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση: βλ. το τρίτο εδάφιο του άρθρου 82.

50. Έχω επίσης αναφέρει ότι η Επιτροπή έχει την εξουσία να διευκρινίζει στις «ειδικές διατάξεις του ελέγχου διασφαλίσεως» τις πρακτικές διαδικασίες που θεσπίζει για μια δεδομένη εγκατάσταση: βλ. το άρθρο 7 του κανονισμού, που έχω μνημονεύσει στην ανωτέρω παράγραφο 10. Δεν φαίνεται ωστόσο ότι σκοπός των διατάξεων αυτών είναι να αποτελούν την πλήρη διασαφήνιση των διαδικασιών που εφαρμόζονται στην οικεία εγκατάσταση. Η λεπτομερής εφαρμογή των πρακτικών διαδικασιών ελέγχου διασφαλίσεως εμπίπτει στις εσωτερικές διατάξεις εκμεταλλεύσεως μιας επιχειρήσεως οι οποίες θεσπίζονται από την εν λόγω επιχείρηση υπό τον έλεγχο των εθνικών αρχών ελέγχου.

51. Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, όταν ανακαλύφθηκαν τα λειτουργικά λάθη που προκάλεσαν το συμβάν, κατέστη αναγκαία η τροποποίηση των σχετικών εσωτερικών διατάξεων εκμεταλλεύσεως προκειμένου να διασφαλιστεί ότι παρόμοιο συμβάν δεν επρόκειτο να επαναληφθεί. Όπως προαναφέρθηκε, οι αρχικές τροποποιήσεις έγιναν ευθύς μετά την ανακοίνωση του συμβάντος βάσει οδηγιών του Υπουργείου Περιβάλλοντος της Κάτω Σαξωνίας. Ωστόσο, όπως προκύπτει από την έκθεση των διοικητών της Επιτροπής, κατά τη διάρκεια της διοικήσεώς τους έγιναν και άλλες τελειοποιήσεις των πρακτικών διαδικασιών ελέγχου διασφαλίσεως: βλ. τις παραγράφους 2 έως 7 της σημειώσεως φακέλου της 2ας Οκτωβρίου 1990, την παράγραφο 3 της σημειώσεως φακέλου της 5ης Νοεμβρίου 1990 και την παράγραφο 2 της σημειώσεως φακέλου της 19ης Δεκεμβρίου 1990. Από την τελευταία αυτή σημείωση προκύπτει ότι το τελικό κείμενο των νέων εσωτερικών διατάξεων υποβλήθηκε στους διοικητές στις 13 Δεκεμβρίου 1990 κατά την τετάρτη τους επίσκεψη. Στην έκθεση των διοικητών είναι συνημμένα αντίγραφα των εξής εγγράφων: νέα εσωτερική διάταξη (Prozessvorschrift) ANFG-10.203, με ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου 1990, η οποία αντικαθιστά τη διάταξη ANFG-10.105· τρεις άλλες διατάξεις ANFG-10.203, με ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου 1990, οι οποίες αντικαθιστούν τις προγενέστερες διατάξεις που είχαν θεσπιστεί στις 26 Οκτωβρίου 1990 (βλ. παράρτημα 1 της εκθέσεως)· και μια εσωτερική διάταξη (Transportvorschrift) ANFG-10.201 με ημερομηνία 10 Οκτωβρίου 1990, η οποία αντικαθιστά προγενέστερη διάταξη εκδοθείσα στις 3 Δεκεμβρίου 1990 (βλ. παράρτημα 2). Δεν μπορώ επομένως να δεχθώ την άποψη της προσφεύγουσας ότι όλες οι αναγκαίες τροποποιήσεις στον εσωτερικό της κανονισμό εκμεταλλεύσεως είχαν ήδη πραγματοποιηθεί πριν από την επιβολή της κυρώσεως την 1η Αυγούστου 1990. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή δικαιούνταν, κατά τον χρόνο επιβολής της κυρώσεως, να θεωρήσει ότι κατά τη διάρκεια της διοικήσεως ήταν δυνατό να αποδειχθούν αναγκαίες και συμπληρωματικές βελτιώσεις. Όπως έχω ήδη παρατηρήσει, οι ορισθέντες σύμφωνα με το άρθρο 81 της Συνθήκης επιθεωρητές δεν είχαν, οι ίδιοι, την εξουσία να διατάξουν την προσφεύγουσα να εκδώσει ή να τροποποιήσει τον εσωτερικό της κανονισμό εκμεταλλεύσεως.

52. Γεγονός είναι ότι η προθυμία της προσφεύγουσας να συνεργαστεί με την Επιτροπή στην εκπόνηση των διαδικασιών ελέγχου διασφαλίσεως δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση. Έτσι, η Επιτροπή δεν ζήτησε από τους διοικητές της τίποτε περισσότερο από το να πετύχουν την πλήρη συνεργασία της ANF-Lingen γι' αυτό που φαίνεται να υπήρξε μια κοινή προσπάθεια επαναπροσδιορισμού και βελτιώσεως των διαδικασιών ελέγχου διασφαλίσεως στο εργοστάσιο και

θέσεως των βάσεων για ένα μηχανογραφικό σύστημα ελέγχου. Ωστόσο, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, δεν νομίζω ότι η προθυμία της να συμμορφωθεί προς τις υποδείξεις της Επιτροπής αρκεί, αυτή καθεαυτή, για να αποδειχθεί ότι η θέση της υπό διοίκηση δεν ήταν αναγκαία. Πράγματι, ήταν πάντοτε δυνατή μια διάσταση γνωμών μεταξύ της προσφεύγουσας και της Επιτροπής ως προς τα ενδεδειγμένα μέτρα. Δοθέντος ότι οι διοικητές είχαν, στην πραγματικότητα, την εξουσία να απευθύνουν οδηγίες — εξουσία που απορρέει αποκλειστικά από τον ορισμό τους ως διοικητών — η προσφεύγουσα είχε σαφώς κάθε συμφέρον να παράσχει την πλήρη της συνεργασία. Ενόψει της εξουσίας που διέθεταν οι διοικητές, η εν λόγω επιχείρηση δεν είχε, σε τελική ανάλυση, άλλη επιλογή παρά να ακολουθήσει τις τελικές τους υποδείξεις. Είναι αληθές ότι η προθυμία της προσφεύγουσας να ενεργήσει έτσι προκύπτει σαφώς από την παράγραφο 1.6 της εκθέσεως των διοικητών όπου αναφέρεται ότι «όλες οι υποδείξεις των διοικητών ακολουθήθηκαν». Ωστόσο, δεν πρέπει, για τον προεκτεθέντα λόγο, να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στη λέξη υποδείξεις (αγγλικά: recommandations, γερμανικά: empfehlungen) απ' ό,τι στη λέξη οδηγίες (αγγλικά: instructions) που χρησιμοποιείται στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 6ης Φεβρουαρίου 1991. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να παρατηρηθεί ότι στο σημείωμα του σχετικού φακέλου της 2ας Οκτωβρίου 1990 χρησιμοποιείται μια πλέον κατηγορηματική γλώσσα [Η αποστολή διοικήσεως επέβαλε (...). Η αποστολή εμμένει (...). Η αποστολή θα διευκρινίσει τις απαιτήσεις της (...).]

53. Ούτε, άλλωστε, μπορώ να δεχθώ το επιχείρημα που προβάλλει η προσφεύγουσα με το υπόμνημά της απαντήσεως, κατά το οποίο, στην πραγματικότητα, ουδέποτε υπήρξε διοίκηση, για τον λόγο ότι το συλλογικό όργανο περιορίστηκε σε τέσσερις επισκέψεις, που καθεμιά τους διήρκεσε μία ή δύο ημέρες, επισκέψεις που συνίσταντο, κατ' ουσίαν, σε επιθεωρήσεις της εγκαταστάσεως και σε φιλικές συζητήσεις με το προσωπικό της προσφεύγουσας. Κατά την άποψή μου, το γεγονός ότι η διοίκηση επιβλήθηκε και διενεργήθηκε με διακριτικότητα και τακτ ή ότι πραγματοποιήθηκε χωρίς βιαιότητα, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιβαρυντικό για την Επιτροπή: αν επρόκειτο να συναχθεί εξ αυτού κάποιο επιχείρημα τούτο θα ήταν υπέρ του αναλογικού χαρακτήρα του μέτρου.

54. Κατά συνέπεια, δεν νομίζω ότι μπορεί να υποστηριχθεί ότι η κύρωση, υπό το φως του δεδηλωμένου σκοπού της, δηλαδή για τη διασφάλιση του ότι ο νέος εσωτερικός κανονισμός εκμεταλλεύσεως που θα εφαρμοζόταν στην εγκατάσταση της προσφεύγουσας θα εμπόδιζε την επανάληψη παρομοίου συμβάντος, δεν ήταν αναγκαία. Η Επιτροπή δικαιούνταν να θεωρήσει ότι μόνο με μια περίοδο μερικών μηνών επιθεωρήσεως, συζητήσεως και προβληματισμού, σε συνδυασμό με την εξουσία των διοικητών να απευθύνουν οδηγίες, εάν και οπόταν ήταν αναγκαίο, θα μπορούσε να επιτευχθεί ο δεδηλομένος σκοπός της. Κατά συνέπεια, η γνώμη μου είναι ότι η απόφαση να επιβληθεί μια περίοδος θέσεως υπό διοίκηση αντί να απευθυνθεί προειδοποίηση ή να διαταχθεί μια σειρά επιθεωρήσεων ενέπιπτε σαφώς στην εξουσία εκτιμήσεως της Επιτροπής κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει το άρθρο 83, παράγραφος 1.

55. Κατά συνέπεια, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι και ο τρίτος λόγος που προβάλλει η προσφεύγουσα για να πετύχει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί.

56. Το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται, κατά την άποψή μου, από το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε αργότερα, την ηπιότερη κύρωση της προειδοποιήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχείο α', της

Συνθήκης, όσον αφορά τις παραβάσεις μιας άλλης επιχειρήσεως. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η προσφεύγουσα αναφέρθηκε στην κύρωση που επεβλήθη για παραβάσεις των απαιτήσεων του κανονισμού όσον αφορά λογιστικά και καταστάσεις, παραβάσεις που είχαν διαπραχθεί από την United Kingdom Atomic Energy Authority (στο εξής: UKAEA) στο εργοστάσιο υπολειμμάτων και καταλοίπων ουρανίου στην εγκατάστασή της στο Dounreay: βλ. την απόφαση 92/194/Ευρατόμ της Επιτροπής, της 4ης Μαρτίου 1992, σχετικά με διαδικασία κατ' εφαρμογήν του άρθρου 83 της Συνθήκης Ευρατόμ (ΕΕ 1992, L 88, σ. 54). Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι, στην υπόθεση εκείνη, η ίδια η UKAEA αποφάσισε να αναστείλει την εκμετάλλευση του εργοστασίου, το οποίο έκλεισε αμέσως μετά την περάτωση της πραγματικής απογραφής. Όπως παρατηρείται στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως Dounreay, στο κάτω μέρος της σελίδας 57:

«(...) λαμβάνοντας υπόψη ότι η λειτουργία (...) διεκόπη (...) και ότι δεν υπάρχει συνεπώς άμεσος κίνδυνος επανεμφάνισης των ελλείψεων για όσο διάστημα η εγκατάσταση αυτή δεν λειτουργεί, η κατάλληλη κύρωση που πρέπει να επιβληθεί είναι εκείνη που καθορίζεται στο άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχείο α', της Συνθήκης.»

Εξάλλου, στο άρθρο 2, παράγραφος 4, της αποφάσεως ορίζεται ότι η Επιτροπή θα εξετάσει την επιβολή περαιτέρω κυρώσεων «αν οιαδήποτε από τις ελλείψεις που απαριθμούνται στο άρθρο 1 δεν έχει αποκατασταθεί κατά την επανάληψη της κανονικής λειτουργίας της εγκατάστασης (...)». Όπως η Επιτροπή ανέφερε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει από την απόφαση Dounreay κατά το μέτρο που η ANF-Lingen εξακολούθησε την κανονική εκμετάλλευση και μετά την ανακάλυψη του συμβάντος καθώς και καθ' όλην την περίοδο της διοικήσεως.

Συμπέρασμα

57. Ενόψει των ανωτέρω, φρονώ ότι πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της Επιτροπής σχετικά με την επιβολή κυρώσεως σύμφωνα με το άρθρο 83, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της Συνθήκης.

58. Δοθέντος ότι η προσφυγή πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να απορριφθεί, πρέπει η προσφεύγουσα να φέρει και τα δικαστικά έξοδα.

59. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την προσφυγή·

2) να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.